

אנא!!! אמוז פרק תהילים עבד
הר"ר אהרן בן ברוניה ברוריה
של"ט"א לרפ"ש בתושח"י

א' ב' על הפרשה פרשת שלח

כמה ימים המרגלים בארץ שהו
ואת טיב אנשיה ופירותיה ראו?

כשהמרגלים סיפרו את המידע
מה עשו מיד כל העדה?

כמו איזו תרומה
תהא הפרשת החלה?

מה הוציאו המרגלים על ארץ ישראל
ולא סמכו על הבטחות ויסי הקל?

למי הוסיף משה על שמו אות
כדי שה' יצילו מהעצה הזאת?

באיזה אופן כלב גרם
שלדבריו יקשיב העם?

מה כרתו המרגלים בנחל אשכול
ועליה תלו את הענבים באשכול?

לאן הלך כלב להתפלל
שבעצת מרגלים לא יכשל?

מה אמרו לבני ישראל יהושע וכלב
על הארץ, דברים היוצאים מהלב?

מה הזכיר משה והתפלל
כשבקש רחמים על ישראל?

את איזו ארץ הלכו לתור
לראות אם יוכלו בה לדור?

א' [וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁיעַ בֶּן
נֹון יְהוֹשֻׁעַ]: (יג טז)

מִן הַסְּטִיפֶלֶר זצ"ל היה
מספר כי בפרשת שלח הגיע
להורנוסטייפל מגיד אחד וכך
אמר: מדוע קוראים בן
בניקוד חיריק ולא כרגיל בן
בסגול, כי מבואר בחז"ל,
שאת היו"ד של יהושע לקחו
מהיו"ד של שרי שנשתנה
שמה לשרה, והנה היו"ד של
שרי לא היה לה ניקוד אי"כ
מהיכן הגיע שתי הנקודות
שמרכיבות את השווי"א של
הי' של יהושע? אלא לקחו את
זה מהסגול של הי' בן נון ולכן
זה נהפך לבין נון.

(הישיבשער חומש)

ב' [וַיִּכְבְּוּ הָעָם בְּלִילָה
הַהוּא, הָרַחֵק ה' אֲמַרִי
אֲמַת' זי"ע היה אומר על מה
שכתוב בגמ' תענית דף כט.
ע"פ י"תשא כל העדה ויתנו
את קולם ויבכו העם בלילה
ההוא" אמר רבה אמר ר'
יוחנן (אותו היום ערב) תשעה
באב היה אמר להם הקב"ה
אתם בכיתם בכיה של חנם
ואני קובע לכם בכיה
לדורות", אומר הרה"ק זצ"ל
אם במידת פורענויות כך, על
אחת כמה וכמה שמדה טובה
המרובה ממידת פורענות -
וודאי שאם ישמח האדם
אפילו שמחה של חנם
שקב"ה יקבע לו הקב"ה
שמחה לדורות... באר הפרשה

ממה יש להפריש תחילה
תרומת חלה לפני האכילה?

מיצד מתו מוציא הדיבה
שלא ראו בארץ את טובה?

מהיכן החלו המרגלים בארץ לעלות
כדי שאת מעלותיה יוכלו לגלות?

מה הקב"ה למשה ענה
כשלתפילתו שמע ונענה?

מה ראו המרגלים בערים הבצורות
ופחדו מחזקם שיעשו להם צרות?

מאיזה מדבר נשלחו
ולתור את הארץ הלכו?

מה על כנף הבגד יש לקשור
כדי שאת מצוות ה' תמיד נזכור?

כשהעם אמרו למצרים נפנה
מה עשו יהושע וכלב בן יפונה?

מה עשו לאיש שלא שבת
וקושש עצים ביום השבת?

על מה מביא אדם קרבן חטאת
כדי שה' יסלח לו ויכפר כדת?

מה תרימו מראשית עריסותיכם
בארץ ישראל לדורותיכם?

ג' [וַיִּשֶׁם רָאִינוּ אֶת הַנְּפִלִים בְּנֵי עֲנָק מִן הַנְּפִלִים וְהָיָה בְּעֵינֵינוּ כְּחִגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם] (יג לג)
אומר רש"י: וכן היינו בעיניהם. שמענו אומרים זה לזה, נמלים יש בכרמים כאנשים (סוטה לה)

הקשה החתם סופר זי"ע (ליקוטים ד"ה ונה) מדוע סיבב הקב"ה שירגישו 'הנפילים' במרגלים עד שאמרו חגבים יש בכרמים, וכי רצה להבעית את לב בני ישראל? ומבאר החתם סופר שהיה בזה טובה גדולה לישראל, כי מבואר בחז"ל שלבסוף ידעו האמוריים שאלו האנשים היו מרגלים, והנה בתחילה כאשר שמעו 'בני הענק' את אשר נעשה למצרים לא נתייראו, כי האמוריים החשיבו את מצרים כזבובים ויתושים נגדם, כלומר שאמרו לעצמם שבני ישראל בכוחם לנצח את המצריים שהם אומה חלושה לעומתנו, אבל כאשר יתקרבו לגבולנו נכה בהם מנה אחת אפיים... אך כשראו את המרגלים והיו נדמים בעיניהם כחגבים נפל עליהם אימתה ופחד, כי החלו מחשבים, הרי 'חגבים' אלו וודאי אין בכוחם לכבוש אפילו את מצרים, ובעל כרחך תאמר שנצחונם את המצרים היה ב'נס' שלא כדרך הטבע, כי ה' נלחם להם במצרים, ושוב אין הפרש בינינו לבין המצריים שכשם שהתגברו מחוץ לדרך הטבע על המצרים כך ינצחו גם אותנו. ומסיים החת"ס והיה זה לטובת ישראל, וכך דרכו של הקב"ה לעולם, ונמצינו למדים שהמרגלים חשבו שרעה נגד פניהם ואוי לנו שחושבים אותנו לחגבים... אך יושב בשמים ישחק כי בזה גופא מכין הוא את הישועה העתידה שלא תקום רוח באיש להילחם בהם כשיכנסו לארץ... וכך דרכו של הקב"ה לעולם...

וכעין זה שאל המשגיח הגה"צ ר' דן סגל שליט"א מה היה הטענה על המרגלים, הרי הם באמת ראו ארץ אוכלת יושביה כל הזמן קוברים שם מתים, אנשים משונים ענקיים, פירות משונים ענקיים, וא"כ זה באמת מפחיד, והם הרי אמרו רק את האמת מה שהם ראו, ולהגיד שכל זה לטובתם הרי זה עיקום הראש כנגד מה שהם רואים, וא"כ מה הטענה עליהם שהם קיבלו כזה עונש קשה?
והוא ביאר שהמרגלים מכח מה שהם ראו נתנו פרשנות שהקב"ה גורם להם רעה ח"ו, וכמו שכתוב בהמשך הפסוקים שהם טענו "וְלָמָּה ה' מְבִיא אֶתְנוּ אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנִפֹּל בָּחָרֶב נִשְׁיָנוּ וְנִסְפְּנוּ יָהִי לָבֹז", - < זהו העבירה הכי גדולה כך להגיד על הקב"ה, שאם הקב"ה אומר שהוא מביא אותנו לארץ זבת חלב ודבש, גם אם אני רואה דברים אחרים, חובתנו לעקם את הראש... ולחפש כל טעדקי מתחת לרצפה איך הקב"ה מכין לנו פה רק טובה, וח"ו, היה לא תהיה להגיד שהקב"ה רוצה להביא עלינו רעה...

דבריו הנוקבים של מרן החפץ חיים בשמירת הלשון על פ' שלח בעניין המרגלים

ד] החפץ חיים שואל איך המרגלים כך נפלו בטענות מוזרות, שטענו **"כי חֶזֶק הוא מִמֶּנּוּ"** שכביכול אינו יכול להוציא כליו משם, איך אמרו שטות כזו? וכן שגם הסנהדרין נכשלו בזה?

והוא מבאר שכשהמרגלים באו לרגל את הארץ התגבר הייצר עליהם לומר שלנצח עם רב וגיבורים כאלו צריך לזה זכות גדולה ונוראה, ולאנשים כמונו שעשינו את העגל ונכשלנו בבשר תאוה, אין די זכויות לנצח כאלו גיבורים, ולכן גם הסנהדרין נכשלו בזה כי ככל שאדם יותר גדול הוא יותר מכיר מן ערכו, ולכן טענות המרגלים נתקבלו על לבם.

אמנם כלב טען שאם כן, הקב"ה גם לא היה קורע לנו את הים ולא היה מוריד לנו מן, ואם רואים שהקב"ה קרע לנו את הים אע"פ שכתוב וימרו על ים בים סוף, הוריד לנו מן אע"פ שהיה תלוות כל העת על המן, סימן שאף הפעם עלה נעלה וירשנו אותה שהקב"ה כן יעמוד לנו ויכניסנו לארץ ישראל.

אמנם המרגלים טענו שלא נוכל לעלות את העם מפני שהקב"ה לא מגרש אומה אלא א"כ היא יותר טובה מהאומה השניה, אבל אנחנו חוטאים גדולים בעגל ובבשר תאוה ולא יִכְלָה עבורנו אומות גדולות כאלו, ומה שהבטיח לנו את ארץ כנען זה רק אם היינו צדיקים גדולים שאז היה נותן לנו רשות להשמידם.

אמנם כלב והושע טענו שמה שאתם טוענים שהבטחת ה' רק אם נהיה צדיקים גמורים היא טעות מעיקרא **מפני שהקב"ה אינו מדקדק על האדם לומר "אושיעך רק באופן שתהיה צדיק"**, רק אומר לו **"לא אושיעך אם תהיה מורד ח"ו"**!!! וזה שסיימו כלב והושע **"רק בה' אל תמרדו"**, שכל זמן שאין אדם מורד בהקב"ה לעקור מצותיו **בכוונה, הוא יוכל לקוות לכל טוב.**

אומר החפץ חיים שאותו יצר הרע יש אצל כל אחד מאתנו, שאם נשאל יהודי: אתה הרי מאמין שיש שר גדול למקיימי התורה, ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה, וא"כ אז למה אתה מתרפה מלמוד התורה?

הוא ישיב לך: זה אמת שזה וודאי שמי שזכה ללימוד התורה יזכה בזה לעונג גדול של חיי העולם הבא, אבל מי יוכל לזכות לזה? רק אנשים יחידים בעולם, כי לזה צריך להפקיר כל כוחות הגוף, ולא יהיו חיי חשבון אצלו כלל, דהיינו שצריך לפרוש מכל עניני העולם ולישב בבית המדרש יומם ולילה, ויהיו כל מחשבותיו דבוקות בה' ובתורתו, ולהנהיג כזו צריך להיות איש קדוש, איש כזה זוכה לן עדן, אבל לא אנשים פשוטים כמוני.

אומר החפץ חיים: אכן באמת **זוהי טעות מעיקרא**, לא חייבה התורה לבעל הבית שילמד כל היום וכל הלילה ולא יתעסק בעסק כלל, רק שיתעסק בעסק ויקבע עתים לתורה, אמנם זה העסק יהיה באמונה ובלי תרמית, כמו שאמרו חכמינו ז"ל ששואלין לו לאדם: נשאת ונתת באמונה? קבעת עתים לתורה? וכן בכל המצוות כאשר נתבונן היטיב נמצא שלא החמירה התורה כלל על האדם, וזהו מה דכתיב בנביא **"עמי מה עשיתי לך ומה הלאיתיך, ענה ביי"**, ורק העיקר **צריך להיזהר שלא להיות חס ושלום מורד במלכו של עולם**, דהיינו שלא לבטל חס ושלום בידיים מצות עשה של תורה שלא לקיימן, או לעבור בידיים על הלאוין שבתורה, **אבל אם אינו מורד, בוודאי יזכה למעלה באופן היותר נעלה.**

ה'] וְשֵׁם רֵאיוֹנוֹ אֶת הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן הַנְּפִילִים וְנָהִי בְּעֵינָיו כְּחֻגְבִּים וְכֵן הָיוּ בְּעֵינֵיהֶם."

מובא במדרש ששני מרגלים ביקשו לנחל. נכנסו לחצר אחת וראו שם סככה ושכבו לנחל שם. ובאמת לא היתה זו אלא **"קליפת רימון"**. תוך כדי מנוחתם, לפתע יצאה בתו של בעל הבית ששמו היה 'ענה' אחד מהענקים, הם נבהלו שהיא תסגור עליהם את השער ותכלא אותם... אבל לפתע היא ראתה את הקליפה על הריצפה תפסה את הקליפה והשליכה אותה החוצה תוך כדי שהם חבוים בתוכה... וזה מה שאמרו המרגלים **"וכן היינו בעיניהם"** – כמו במעשה של אותה אשה שאפילו לא הרגישה בהם שישבו שם וכחגבים ממש. **אמנם** אם כן לכאורה הרי צדקו המרגלים במה שאמרו **"לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו"** שהרי אם יש שם אנשים ענקיים כל כך לעומת עם ישראל שהם כחגבים כיצד זה ינצחו אותם? **והתירוץ הוא:** הרי מה היה בסוף? בסופו של דבר הקב"ה נתן כוח לבני ישראל ובני ישראל נצחו את אותם ענקיים. כי הגודל הענק שלהם הוא רק בעיני בשר, הם נראים מאיימים מאוד; אבל כלפי האמת, **כלפי רצון ה' הם כלום שבכלום.**

וחובתנו אנו לקחת מוסר, כאשר דבר יום ביומו קמים עלינו כל מיני קשיים או מציקים שאנחנו מרגישים שהם מאיימים עלינו וימנעו את יכולתנו להתגבר עליהם ולנצחם, נזכור היטב – רק בעיני בשר זה נראה כך אבל כלפי האמת זה כלום.

וזה מזכיר את הפירוש הנפלא על הפסוק בקהלת (ט, יד-טו) "עֵינֵי קִטְנָה וְאֲנָשִׁים בָּהּ מַעֲטָ וְבֵא אֵלֶיהָ מִלֶּךְ גָּדוֹל וְסָבַב אֶתָּה וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוּדִים גְּדִלִים: וּמָצָא בָּהּ אִישׁ מִסְכָּן חֶכֶם וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחֻכְמָתוֹ", **שלכאורה זה סיפור נפלא ונחמד ותו לא,** שהרי מה תועלת יש לנו מהידיעה שהיה חכם כזה שמילט את העיר בחכמתו אם איננו יודעים מהי החכמה הגדולה שעל ידה הוא מילט את העיר? **והתשובה תתבאר ע"י מעשה שהיה:** בסוף מלחמת העולם האמריקאים רצו לנצח את היפנים ולא הצליחו בשום אופן, צבא אמריקה שלחו מטוסי ריגול שיחגרו סביב הגבולות ויחפשו איזה פרצה, המטוסים חזרו וסיפרו שסביב המדינה בגבולותיה מוצבים דיוויזיות שלמות של טנקים וחיל רגלי וכל מיני מכונות הריגה לאלפים ורבבות, הרמטכ"ל האמריקאי כבר חישב להרים ידים, אבל אז הגיע עדכון ממרגל רגלי שנכון שיש דיוויזיות שלמות **אבל זה בובות מנופחות...**

זה מה שלימד החכם המסכן את בני העיר: אל תתרגשו, זה הכל מנופח זה נראה בני ענקים 'אוי וי', אבל זה הכל דמה, **תסתער ותנצח!!!** (הישיבשע"ר חומש להגר"ח ב' נבנצאל שליט"א)

ו'] וַיִּסְפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ בְּאָנּוֹ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּנוּ... אִפְסָ כִּי עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרֹת גְּדִלֹת מָאֵד וְגַם יְלָדֵי הָעָנָק רֵאיוֹנוֹ שָׁם: ... וַיִּהְיֶה כָּלֵב אֶת הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֶה נַעֲלֶה וְנִרְשָׁנוּ אֶתָּה כִּי יָכוֹל נוֹכַח לָהּ:"

אומר רש"י: עלה נעלה. אפילו בשמים, והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דבריו **ולכא' תמיהה מילתא** וכי זו תשובה היא על טענתם, והרי הם טענו 'דברים של טעם' כי גיבורים הם הענקים אשר שם, ומדוע לא התווכח כלב לסתור טענותיהם, אלא רק אמר עלה נעלה... והרי הוא נחשב כ'מודה שלא ממין הטענה'???

וביאר באור יקרות הרה"ק מפאסצנא זי"ע הי"ד בספרו **אש קודש וז"ל:** אבל כך צריכה להיות אמונת איש הישראלי, לא בלבד בשעה שרואה מבוא ודרך לישועתו גם על פי שכלו ודרך הטבע שיאמין בה' שיושיעהו ויתחזק, רק גם בשעה שאינו רואה ח"ו שום מבוא על פי שכל ודרך הטבע לישועתו יאמין בה' שיושיעהו ויתחזק באמונתו ובטחונו, ואדרבה, בשעה זו טוב שלא יתעקש למצוא איזה שכל ומבוא בדרך הטבע, כי מכיוון שעל פי שכל פשוט לא ימצא, אז ח"ו תוכל אמונתו על ידי זה להיפגם, ופגם באמונתו ובטחונו בה' יכול לעצור את **ישועתו** ח"ו, רק צריך לאמר הכל אמת שעז העם היושב בה, כנים הדברים שהערים בצורות וכו' מ"מ הנני מאמין בה' שהוא למעלה מהגבול והטבע שיושיעני, 'עלה נעלה וירשנו אותה', בלא שכל ובלא סברה, אמונה וביטחון בה' באופן כזה תקרב את ישועתו, ובוזה הוא מבאר את דברי כלב, אמנם אף אם על פי דרך הטבע אין בידינו לכבוש את הארץ, כי עז העם... והערים בצורות גדולות מאוד... מ"מ מבלי כל שכל נחזק את האמונה, אפילו בשמים והוא אומר עשו לי סולמות ועלו שם, **נצליח בכל דבריו.** (באר הפרשה – להרה"צ ר' אלימלך בידרמן שליט"א)